

De professionalisering van leerkrachten op het gebied van 21e-eeuwse vaardigheden in de praktijk

Uit onderzoek blijkt dat de implementatie van 21e-eeuwse vaardigheden in het primair onderwijs bevorderlijk is voor de economische en maatschappelijke positie van leerlingen in de toekomst. De vaardigheden zijn vakoverstijgend en vragen om nieuwe beoordelingsprocedures en onderwijsstrategieën. Onderzoekend en ontwerpnd leren (OOL) is een manier om deze vaardigheden aan te bieden. Het is belangrijk dat leerkrachten zich professionaliseren in de vaardigheden en OOL door middel van (in)formele professionaliseringsactiviteiten. Om naast activiteiten meer kennis te verkrijgen van de vaardigheden kunnen professionele netwerken ingezet worden. Deze netwerken kunnen ervoor zorgen dat leerkrachten zich bekwaam voelen in het onderwijzen van de vaardigheden en hun eigen kennis verspreiden binnen hun netwerk.

Auteur

Anje de Moor -11814438
demooranje@gmail.com

Begeleid door

Bettina Korver - b.korver@uva.nl
Marloes Nieuweboer - m.nieuweboer@olympiaschool.nl
Floor van Rooij - f.b.vanrooij@uva.nl

Inleiding

De 22 scholen onder schoolbestuur OOadA dienen 21e-eeuwse vaardigheden in te zetten in hun onderwijs. Leerkrachten verschillen echter in hoe bekwaam zij zich voelen in het onderwijzen van de vaardigheden. Bestaande professionele netwerken worden ook niet genoeg benut om kennis erover uit te wisselen. Dit leidt tot de onderzoeksvraag: **'Op welke manier kan OOadA binnen hun (bovenschoolse) organisatie een rol spelen in het professionaliseren van leerkrachten op het gebied van werken met 21e-eeuwse vaardigheden in de praktijk?'**. Verwacht wordt de sleutel te vinden bij belangrijke actoren en hun sterke verbindingen in het netwerk.

Doel

Dit onderzoek richt zich op de behoefte vanuit het schoolbestuur aan **schoolspecifieke ondersteuning** in het vaststellen van het aanbod en het begeleiden van leerkrachten die met 21e-eeuwse vaardigheden werken. Op basis van dit onderzoek kunnen **aanbevelingen** voor OOadA worden gedaan in het professionaliseren van leerkrachten in de vaardigheden middels onderzoekend en ontwerpnd leren (OOL).

Aanbevelingen voor OOadA

Organiseer **vrij geroosterde studiedagen**, gebaseerd op wat leerkrachten willen leren

Gebruik de **expertise van OOadA leerkrachten** en laat hen workshops aanbieden met praktische tips tijdens formele professionaliseringsactiviteiten

Laat studiedagen rondom 21e-eeuwse vaardigheden gaan over **digitale geletterdheid, samenwerken en het stellen van kritische vragen**

Organiseer een **opfriscursus** over de inhoud van de vaardigheden

Zorg ervoor dat er op iedere school een **leerlijn** bestaat in de vaardigheden van de kleuters t/m groep 8

Zorg voor een **ontwikkelteam of kartrekker** binnen iedere school, waar het team op terug kan vallen

Maak tijd vrij voor het team om bij elkaar in de klas te kijken of een kijkje te nemen in de klassen van andere OOadA scholen

Zorg voor genoeg **materialen** op scholen waarmee onderzoekend en ontwerpnd leren onderwezen kan worden

Maak **directeuren** belangrijk! Als zij samen in een ontwikkelteam zitten kunnen zij kennis uitwisselen en hun teamleden aan elkaar koppelen om elkaar te helpen in het onderwijzen van de vaardigheden

Geef **OOadA-ambassadeurs** een belangrijker positie. Of zorg dat er meerdere ambassadeurs zijn per school om draagvlak te creëren voor de activiteiten

Maak van **OOadA Move** weer een graag gezien platform. Organiseer een feestelijke studiedag, waarbij het wordt toegelicht, zoals dat jaren geleden ook is gebeurd!

Conclusie

OOadA kan zeker een rol spelen in het professionaliseren van leerkrachten in 21-eeuwse vaardigheden (zie aanbevelingen)

- Er dient meer rekening gehouden te worden met de wensen van de scholen in **vorm en inhoud** van professionaliseringsactiviteiten.
- Leerkrachten geven aan het meest te leren van fysieke, formele activiteiten. Leerkrachten willen hierin een **actieve rol** spelen.
- Er moet een **leerklimaat** bestaan op de scholen, waarin kartrekkers, ontwikkelteams en directie met elkaar in gesprek blijven om te kunnen groeien, kennis te verspreiden en leerkrachten met elkaar te verbinden.
- OOL is een effectieve manier om 21e-eeuwse vaardigheden in te zetten. **Kennis van de cyclus en vaardigheden** is daarbij van belang.
- Kennis wordt voornamelijk gedeeld via het **instrumentele sociale netwerk**.
- Verspreiding binnen en tussen de scholen vindt voornamelijk **gecentraliseerd** plaats.
- Het platform **'OOadA Move'** moet herzien worden, op dit moment wordt het nauwelijks gebruikt.

Beperkingen

- Kleine onderzoeksgroep (van 750 werkzame leerkrachten binnen OOadA naar 27 leerkrachten die de vragenlijst hebben ingevuld).
- Netwerken zijn geen realistische weergave van de werkelijkheid.
- Corona heeft de dynamiek binnen scholen veranderd.
- Onduidelijkheden voor respondenten en een onbetrouwbare schaal 'professionalisering' in de vragenlijst.

Vervolgonderzoek

- Grotere onderzoeksgroep.
- Aanpassing vragenlijst.
- Directeuren meenemen in het onderzoek.

De Vaan, E., & Marell, J. (2006). Praktische Didactiek voor Natuuronderwijs. Uitgeverij Coutinho.
Kyndt, E., & Baert, H. (2013). Antecedents of Employees' Involvement in Work Related Learning: A Systematic Review. *Review of Educational Research*, 83(2), 273-313. <https://doi.org/10.3102/0034654313478021>
Marz, V., Galkhorst, L., Mloch, R., Weijers, D., & Geijsel, F. P. (2018). Van acties naar interacties: Een overzichtsstudie naar de rol van professionele netwerken bij duurzame onderwijsvernieuwing. *RICDE, Universiteit van Amsterdam/NSO-CNA Leidenschapsacademie*.
Thijs, A., Fisser, P., & van der Hoeven, M. (2014). 21e-eeuwse vaardigheden in het curriculum van het funderend onderwijs. *SLO*.
Van de Oudeweetering, K., & Voegt, J. (2018). De rol van nationaal beleid, schoolbeleid en leraren in de implementatie van 21e eeuwse vaardigheden: Het perspectief van de leraar. *Pedagogiek*, 38(1), 21-46. <https://doi.org/10.5172/PED2018.1.04DE>
Van Veen, K., Zwart, R., Meirink, J., & Verloop, N. (2010). Professionele ontwikkeling van leraren: Een reviewstudie naar effectieve kenmerken van professionaliseringsinterventies van leraren. *ICLON/Expertisecentrum Leren van Docenten*.
Voegt, J., & Pareja Roblin, N. N. (2010). 21st century skills. University of Twente.

Methodologie

DEELSTUDIE 1:

Van 3 selecteerde scholen zijn 59 werkzame leerkrachten bevraagd middels een **vragenlijst** over 21e-eeuwse vaardigheden, OOL, professionalisering en netwerken in het onderwijs. De interne consistentie van de vragenlijst is gemeten voor de 4 schalen door middel van 'SPSS'. De 3 scholen zitten op drie verschillende niveaus in het onderwijzen van de vaardigheden en zijn representatief voor de rest van de OOadA scholen. In totaal hebben 27 leerkrachten de vragenlijst volledig ingevuld.

DEELSTUDIE 2:

Daarnaast zijn 9 individuele **diepte-interviews** uitgevoerd met 3 leerkrachten per school aan de hand van dezelfde interview-leidraad. De interviews zijn gecodeerd en geanalyseerd middels 'Atlas.ti'.

SOCIALE NETWERKANALYSE (SNA)

Op basis van de vragenlijst en de interviews is een **Sociale Netwerkanalyse (SNA)** uitgevoerd. Dit is gedaan met het programma 'Ucinet'. De focus lag hier op de Degree centrality (DC) - hoe centraal een actor is in het netwerk - en de Betweenness centrality (BC) - hoe invloedrijk een actor is in het netwerk.

Resultaten

DEELSTUDIE 1:

- School 1 scoort het hoogst op de schaal 21e-eeuwse vaardigheden.
- School 3 scoort het hoogst op de schalen OOL, professionalisering en netwerken in het onderwijs.
- Het grootste verschil tussen gemiddelde scores bij de schaal OOL.

DEELSTUDIE 2:

- School 1 is actief bezig met de vaardigheden en ervaart professionalisering in de vaardigheden & OOL door hun kartrekker en ontwikkelteam. Een eigen methodiek is ontwikkeld voor OOL. Vrijgeroosterde studiedagen van OOadA worden gewaardeerd.
- School 2 is vooral impliciet bezig met de vaardigheden, maar ervaart steun vanuit de kartrekker. Ze gebruiken geen methodes. Informele activiteiten van OOadA worden gewaardeerd. Ook zien ze graag dat expertise van leerkrachten benut wordt tijdens studiedagen.
- School 3 is vooral bezig met OOL en ervaart daarin steun van hun kartrekker en ontwikkelteam. Ze willen groeien in de vaardigheden en gebruiken daarvoor hun OOL methode. Fysieke studiedagen worden gewaardeerd. Kijken op andere scholen om ervan te leren wordt ook genoemd.

Tabel 2
Het gemiddelde en de standaarddeviatie weergegeven voor iedere schaal uit de vragenlijst binnen de 5-punts Likertschaal

Schaal	School 1		School 2		School 3	
	M	SD	M	SD	M	SD
21e-eeuwse vaardigheden	3.94	.57	3.58	.31	3.39	.07
Onderzoekend en ontwerpnd leren	3.58	.55	2.96	.54	3.78	.40
Professionalisering	3.31	.32	3.20	.48	3.58	.07
Netwerken in het onderwijs	3.55	.36	3.41	.34	3.71	.62

SOCIALE NETWERKANALYSE (SNA)

Op alle scholen wordt kennis voornamelijk **gecentraliseerd verspreid** vanuit 1 of 2 centrale actoren in het **instrumentele netwerk**. Hierin zijn de kartrekkers en leden van ontwikkelteams op de scholen van belang.